

אמר ליה רבי ינאי פתח של חרטה לנדרו: אילו הוה ידעת כי בעקבות נדרך, שמראה אתה את עצמך כצדיק, דפתחין פינקסך, שפותחים בשמים את הפנקס בו רשומים כל מעשיך, וממשמשיך בעובדך האם צדיק אתה או לאו — מי נדרת?

אמר ליה: לא!

ושרייה רבי ינאי בפתח זה.

אמר רבי אבא: מאי קראה? — דכתיב [משלי כ] "ואחר נדרים — לבקר".

שמאחר ונודר, מבקרים את מעשיו, לראות אם הוא אכן בדרגה זו.

ואומרת הגמרא: ואף על גב דפתח רבי ינאי ליה בפתח של חרטה כזה, אנן — לא פתחין ליה בהא.

כי אין אנו סומכים על דבריו שהוא מתחרט מעיקרא, אלא יתכן והוא אומר כך לחכם משום שאינו יכול להתחצף בפניו ולומר לחכם שאינו מפחד שיבקר מעשיו, אבל למעשה הוא לא מתחרט.⁽¹⁾

וכמו כן לא פתחין בהדא אחרנייתא, בפתח לחרטה אחר, כמו דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי פתח ליה רבן גמליאל להחוא סבא להשאל לפניו על נדרו?

כתיב [משלי יב] "יש בוטה כמדקרות חרב. ולשון חכמים — מרפא".

ושרייה רבי אסי על סמך חרטתו בלי שיצטרך פתח של טעות [ואין זה רב אסי, הסובר לעיל שאין פותחין בחרטה].

ההוא דאתא לקמיה דרבי אלעזר, אמר ליה: בעית נדור?

אמר ליה: אילו לא היו מרגזין לי בשעה שנדרתי — לא בעינן כלום לנדר.

אמר ליה: תהא כבעית, כרצונך להתירו, והנדר מותר.

ההיא איתתא דאדרתה לברתה, שהדירה את בתה הנאה ממנה.

אתאי לקמיה דרבי יוחנן להשאל על נדרה.

פתח לה רבי יוחנן פתח לנדרה ואמר לה:

אילו הוה ידעת בשעת נדרך, דאמרן מגירתך, שמחמת נדרך ירננו שכנותייך עלה דברת, על בתך:

כב-א "אילו לא חמאת בה אימה, אילולי לא ראתה בה אמה מילין דעזיבה, דברים מגונים, שבסיבתך היא הדירה אותה, בכדי, לא אדרתה" — מי אדרתה, האם גם אז היית מדירה אותה?

אמרה ליה: לא!

ושרייה, והתירה רבי יוחנן בפתח הזה.

בר ברתיא בן בתו דרבי ינאי סבא, אתא לקמיה דרבי ינאי סבא להשאל על נדרו.

לפייסו עד שנחשיב זאת כפתח.

1. כך מבאר הרא"ש.

על סיבה גרידא כמו פתח, כי הסיבה גרידא לא התרחשה, שהרי בפועל לא באו עשרה בני אדם